

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

E lapok tisztelt olvasóihoz!

Az évek számának növekedésével mindinkább meg kellett néznie győződnöm arról, hogy a felelős szerkesztőséggel járó terhek, gondok és sokszor aggodalmak, nagy mértékben nehezítik és hátráltatják azon célomnak elérését, melyet munkakörömben magam elé kitűztem és évről-évre halogatnom kell — szerkesztői elfoglaltságaim miatt, felsőbb egyházi hatóságaimtól reám ruházott és általam fel is vállalt irodalmi megbízásokat, hogy azokhoz teljes erővel hozzá kezdhessek és nyugodtan bevégezhessem: elhatároztam azért ily körülmények között, hogy e lap felelős szerkesztőségétől a folyó év bevezetésével visszalépek.

A midőn azt teszem, halás köszönetemet nyilvánítom a tisztelt előfizetőknek, munkatársaknak, szerkesztőtársaimnak, kik a 6 év lefolyása alatt anyagilag és szellemileg támogattak és lehetővé tették, hogy egyházunk és legközelebb egyházkerületünk érdekeiben e szolgálatot tehettem.

A lap további folytatását — mint felelős szerkesztő, Csiky Lajos hittanársam vette át, az eddig is e lap érdekében működött másik szerkesztőtárs Géresi Kálmán támogatása mellett; csekély személyem, mint munkatárs bizonyára nem fogok távol állani, hanem munkásságom által én is közre működni törekszem; tehát csak a munkakör változik meg reám nézve, egyéb minden marad a régi helyzet és viszonyok között a lap szellemére, irányára és fentartására nézve.

Bizalommal kérem azért e lap pártolóit, hogy jóakaratu támogatásukat továbbra is éreztessék és

segéjék elő, hogy az ifju erő — a felelős szerkesztő, ki egész buzgalommal és nemes elhatározással fog a munkához — valódi virágzásra emelje egyházunk és iskolaügyünk jól felfogott szent érdekei szolgálatában e lapot.

A szeretet és békesség lelke örködjék ev. reformált egyházunk egyeteme felett!

Debreczen, 1886. decz. 17.

Tóth Sámuel.

Valami a vasárnapi iskoláról.

II.

H a z á n k b a n még nem tudott nagy tért hódítani a vasárnapi iskola intézménye. Budapesten, Révkomáromban és több más kisebb helyen igen szépen virágzó és gyarapodó iskoláink vannak ugyan s jó reménnyel tekinthetünk a jövőbe, hogy az egyszer elkezdett tevékenység idővel nagy eredményekre vezet. De még mai napság csak a kezdetnél vagyunk s a fejlődést az ifju papi nemzedék buzgalmától várhatjuk. Kétségtelen ugyanis, hogy a vasárnapi bibliaoktatás, vagyis gyermekistenítés tevékenységének s állandósításának legnagyobb részben az egyes lelkipásztorok érdeklődésétől s hivatottságától függ. Míg a gyülekezet pásztora nem érti és nem érzi ez intézmény fontosságát és szükségességét: addig hiábavaló minden tanács, minden ajánlat. Pláne szabály által elrendelni e misszió teljesítését — teljességgel céltalan s lehetetlen. Itt gyakorlati hitérzések, missziói hivatottságra, a Krisztus ügyéért pihenést nem ismerő munkássággal való forgolódási kedvre, a gyermekek igazi szeretésére és sok oly erényre van szükség, melyet tanulni és eltanulni nem lehet, a mi — isteni adomány, kegyelem. Innen van ez, hogy nálunk még ma, mindezen szükséges dolgok hiájával levén igen sokan, — nem tudhatunk valami említésre méltó eredményt felmutatni a belmisszió sem egyik, sem másik ágának művelésében. Pedig a legköze-

lebb mult hetek folyamán oly nagy ügyszeretettel hangoztatott belmissziói tevékenység egyik tág tere: épen a vasárnapi bibliai iskola. Az az ifju vagy hajadon, ki egy esztendőn át a vasárnap délutáni korezmázástól, hiabavaló utczaí kóborlástól és léha összejövetelek káros légkörétől meg lett mentve s az igaz vallás és tiszta erkölcs alapelveit hallgatva, önismeretre, örök rendeltetésének tudatára kezd ébredni: ez az ifju ellenállhatlanul indittatva lesz, az általa elnyert talentomot másnak is közkincsévé tenni. Hitbeli gyarapodásával, erkölcsi nemesbülésével egyidejűleg támad föl benne a keresztyéni társulás eszméje s a növendékből tanító, a vezetett ifjuból lelki vezető válik, a ki Krisztusért élni és tenni, mindennél kedvesebb gyönyörűségének tartandja. Nagy fontosságu dolog tehát mi nálunk az ügy iránt való érdeklődés ébresztése s annak tapasztalati tényekkel való igazolása, hogy a belmisszió rendkívül sok águ és nemű teendőire mi nálunk is találkozik elég erő és akarat s a nagyobb arányu működésnek egyik lényeges akadály a, hogy nem ismerjük egymást, nem ismerjük elvbaratainkat, szóval hiányzik az összekötő kapocs. De mindez nem befolyásolhatja az önzetlenül fáradó szerény munkást, nem béníthatja ügybuzgalmát s nem sértheti lelkületét. Mert a hú szolga mindeket Uráért és annak dicsőségére cselekszik és végzi dolgát, ha külső érdemben nem részesül is.

A vasárnapi bibliaiskola látogatói nemcsak a gyermekekből kerülnek ki, hanem a felnöttek, sőt a szülék soraiból is. Például az én gyülekezetemben az anyák közül többen elkísérik leányaikat a bibliai oktatásra s együtt hallgatnak, együtt énekelnek, olvassák az irást, épülnek lélekben, erősödnek hitben gyermekeikkel egyben. És ez így helyes, így áldásos és üdvös. De fő-fő dolog az, hogy a lekipásztor és házanépe jó példával tündököljenek s járjanak elöl, hogy azon igaz mondás: „exempla trahunt“ — ily téren és ily nemes értelemben is érvényesüljön. Mert a vasárnap délutáni bibliaolvasás és keresztyéni gyermekistenisztelet a gyülekezetre nézve oly mustármag, mely ha felnevekedik, árnyékában sok lelkeknek nyujtand üdülést. E munkához nem kell nagy hang, virágos szólamok, valami erős theologiai készütség; a fő dolog Krisztus iránti hűség, munkakedv, akarat és bizalom. S ha egyszer a vasárnap a mi buzgóságunk és az Ur kegyelme folytán valósággal a lelki nyugalom és béke napja leend s délutánjain korezmai táncz és tivornya helyett az ifjuság amaz életadó vizet s erősítő eledelt keresi az Isten igéjében: azonnal más lesz a társadalom képe, javul az erkölcs, gyökeret ver a hit. A vasárnapi iskola az erkölcsnemesítés egyedül álló leghathatósabb utja s eszköze. A gyermeki és ifju romlatlan szívnek meghódítása a Krisztus ügyének: első lépés a magyar protestáns belmissziói munkásság téréen. A mi öregjeink és a kor ferde irányával tartó férfaink

nem lesznek többé gyermekek, kikről azt mondja az Ur, hogy ilyeneké a mennyeknek országa. Kezdenünk kell tehát a legegyszerűbb elemeken, hogy aztán fokról-fokra, kevésről többre haladhassunk. Példa gyanánt kell tekintelnünk Megváltónkat, a ki kicsinyes, csekély kezdetből indulva ki, építé fel lelki országát. S ha majd a gyermekekből ifjak, ifjainkból férfiak, hajadonjainkból anyák lesznek, kik mind keresztyén légkörben, egészséges talajon, hamisítatlan lelki táplálékon nőttek fel: mily lelki gyönyör töltendi el a munkás egész valóját, látva s szemlélve az áldást, mely fáradsága nyomában kél s érlelve a gyümölcsöket, melyeket az egykor gyöngé plánta terem.

Ugy vélem, nem járok a levegőben, midőn e körülményt hangsulyozom s a vasárnapi gyermekistenisztelet általános rendszerezését szolgatársaimnak komoly figyelmébe ajánlom. Oly szent ügy ez, mely nemcsak a szorosabb értelemben vett lelki szolgáltnak hivatásához tartozik, hanem méltó mindenek támogatására, kik velünk együtt a „választott nemzetség, királyi papság, szent nép és Istennek tulajdona“ seregéhez tartoznak, tudniillik a világi elem erkölcsi és anyagi pártfogására is. Midőn az erkölcsnemesítés érdekében világi részről oly lelkesült mozgalom indult meg országszerte, szégyenpir futott végig sok önérzetes lelkész arczán, érezve, hogy másoknak kell szót emelni s a polgári társadalom jobbainak kell kezökbe venni azt az ügyet, mely legelső sorban az anyaszentegyház előjáróinak kötelessége. Mit érnek az alkotott és alkotandó alapszabályok, ha tettek nem igazolják buzgóságunk igazi voltát? Hadd terjedjen hát a vasárnap méltó rendeltetésének érzete és tudata az ifju nemzedék által szerteszt e haza földjén; karoljátok fel és mozdítsátok elő az ifjuság üdvének munkálását az íge hatalmával!

Ne várja be egy is közülünk, míg ez irányban is a méltóságos konvent kezdeményez vagy leír az alantas közegekhez; hisz ez megszegyenítő szegénységi bizonyítvány lenne minden önérzetes, hivatását ismerni tudó lelkészre s tanítóra nézve! A belmissziót mimagunknak kell első helyen végeznünk, kis körben előbb, tágabb körben azután. És a legjobb propaganda a magyar protestáns belmissziói tevékenységre nézve az, ha kiki érezni és teljesíteni fogja kötelességét s betölti azon hivatást, melyet rá bizott az Ur. Annakokáért — míg nagyobb arányu működéshez kezdenénk, míg egyesülési czélokra, ülészésekre s más harmadrendű dolgokra költskeznénk — ragadjuk meg mindnyájan az eke szarvát, akaszszuk bele a barázdába s a sovány talajt termékenyítgetve, hintsük el a jó magot, hogy annak idején arathassunk! Azt kell elérnünk, az egyházi sajtó, a közmunkásság és lelkesedés, mindenkéftett a tettek felmutatása által azt kell egyetemlegesen megértetnünk, miszerint a magyarországi protestáns egyházra nézve a belmisszió — mely-

nek első teendője a jövő nemzedék, az ifjuság megmentése és biztosítása tartozik lenni — valóban közszükség, életkérdés, lét-föltétel!

* * *

Jertek hát mindnyájan! — Tette föll!
Erdős József.

A vallásos lelkiismeret fejlődése Göröghonban és Rómában.

(Vége.)

Görögországgal, az elhódítására irányult örökös kísérletek s maga is elbűvölve lévén lángelméje és szépsége által, elfeledtették a lelkiismeret nagy nézleléseit, melyek őt tiszteltté tették és a vallási rendben oly magasra emelték. Sohasem kell feledni az eszmében való ellentéteket, melyeket az ember abból magának alkot. Az egészen soha, sem a neki tulajdonított frivolitás, sem az istenivel való nemes foglalkozás, hanem két irányban oszlik meg. Az az elbájolás, melyet az ember csupán a szép megvalósításában mosolygó fenségnek tulajdonít, hallja mégis a boszuálló furiák himnuszát, reszketve a megsértett isteni felség előtt és keresve minden áron bűnhődést és megnyugvást. Mindezek szerint ez a dualismus, mely megosztja az erkölcsi életet, feltalálható magában a vallásban is; mert ez ugyan készséggel ad elsőbbséget az emberi elemnek mindabban, a mi felemelkedett, de még sem tud teljesen győzedelmeskedni a természetiségen. Az ő istenei abba be vannak vonva, mert ezek nem csinálnak mást, mint rendeznek egy oly világot, mely itt alant a jó és rossz ellentéteit foglalja magában. Az anyag és rosztól egészen független szellemisten nem éretett még el. Innen van, hogy a görögök legnagyobb Istene miért nem korlátlanul szabad Isten és miért érez magára nehezülni valami rejtélyes fatálatást, azon sorsot, mely nem egyéb, mint szükségessépeni természeti törvény. A kelet dualismusa tehát nem enyészett el egészen. Még a természetiség burkolja az emberiséget, hasonlólag a Nessus égő, a Herkules, a hellenismust legtökéletesebben megszemélyesítő isteni hős tagjaihoz tapadt köpenyéhez. A Zeüsz fia attól csak a saját máglyáján szabadult meg; és így fog történni a hellenek vallásával is: kell, hogy az is a maga sorján meghaljon; de épen nem fog meghalni a nélkül, hogy egy élénk és ragyogó világosságot ne löveljen ki, mely új sugáiraival bevilágítandja a sötétséget, melyben a pogány emberiség tapogatva keresi az igaz Istent.

* * *

Bármily figyelemre méltó legyen is azon részlet, melyet idéztünk, kétségkívül elhomályosul az a Pressensé ur hallgatói legnagyobb részének emlékezetében, az ő negyedik és utolsó, a római vallásról való felolvasásának megindító záradéka által. A kitűnő szónok Virgilben, kinek „Verse“ — és ezt Hugó Viktor mondja — „különös felsőbb fénynyel tündöklök“, százada sejtelveinek és vágyainak legfelemelkedettebb alakját mutatta fel; — emlékeztetett, miként

szent Ágoston, miután Cicero Hortensiusát*) olvasta, hogy „az arany veder, mely a hajdani bölcsesség minden kincseit magában rejtette“, felemelkedett, hogy menjen a Krisztus felé“. Végre felmutatva, hogy a Krisztus eljövetele idején az egész világ Megváltót óhajtott és hogy az emberiség ezen zavart szükségeire és érthetlenségül mondott sohajjaira Isten feleletül a Krisztust adta a világnak, a mely másutt nem, csak egyedül ő benne találhatja meg az igazi elégtételt. A kitűnő szónok ezen zárbeszéde különösen felemelkedett és ritka szépségű volt.

Köszönetet mondunk Pressensé urnak, hogy újból hallattatta velünk vonzó és meggyőző beszédét. Legyen, hogy növekedő öregsége, melynek gazdag tapasztalatait köszönheti, egyesüljön mindig az ifjuság lelkesedésével és lángjával és mind a végig valósíthassa meg a próféta beszédét: „Az ifjak megfáradnak és meglankadnak és a fiatal emberek ingadoznak. De a kik az Urban bízna, azoknak erejük megújul. Szárnyra kelnek, mint a sasok; futnak és nem lankadnak, mennek és nem fáradnak el“. (Ézsaiás XL. 30, 31.)

Kis-Marja, 1886. decz. 3.

Könyves János,
ev. ref. lelkész.

Az „Egy theologiai kérdéshez“ és máshoz is.

I.

Az ezen lap 49. számában Világitól megjelent „Egy theologiai kérdéshez“ című vezércikket a midőn megolvastam, látván abból, hogy a mi Világi barátunk nem egyéb, mint fiskális — bárcsak minden fiskális így teremtdőnk! — egyelőre azt hittem, hogy a mi két apostoli emberünket, Pált és Jánost, az ő fiskalitási temperamentumánál fogva, össze akarja veszíteni s megvallom, hogy kezdtem reá neheztelni. Mert hiszen ne szítsuk mi ő közöttük a tüzet; ugyis összeütik őket, — habár távol laknak is egymástól, — az ő könyökeiket s ha ez aztán fáj nekik, hát jajgassanak; nekünk ebből az ő fájdalmas esetökből csak hasznunk van, mert az ő nézetökből kiki a maga felfogása szerint lehozhatja a valót.

Igy történt ez Világi barátunkkal is. Ő Cs. L. urnak adott igazat e kérdésben azon kijelentéssel, hogy M. Gy. ur ne higgye, hogy neki mindenki igazat ad. Dehogy hiszi ő ezt, dehogy! Hiszen akkor nem volna M. Gy., hanem volna, a ki nem volna. Ezen felfogásból indulva ki, mondom, azt hittem, hogy itt párbajra provokálás történik.

Azonban minden tárgynak legalább is két, — jobb és baloldala lévén, kezdtem ennek a jobboldalát vizsgálni s úgy találtam, hogy a mi derék ügyvéd barátunk nem az elmondott okokból, hanem, mint praktikus ügyvéd, azért vetette fel talán e kérdést, hogy a bibliafordítás újabb kor-

*) Cicero „Hortensius“ című elveszett műve tehát a negyedik század végén, sz. Ágoston idejében megvolt; és e mű a Hortensius saját munkája, szerzeménye lehetett s Cicero csak közzé tette; mert ő Hortensius Epist. ad Atticum L. XII. 5. bonus auctornak (ego tamen de bono auctore, Hortensio, sic acceperam, ut apud Brutum est) nevezi. K. J.

szakában élven, hogy és miként fordítsák ezt az illetők, különösen az Urimát és főként annak itt kérdéses mondatát.

Valóban, a mi derék ügyvéd atyánkfianak ezen felszólalását csak úgy tudjuk méltányolni, hahogy mielőtt a biblia fordításához hozzá fogunk, — nem érve be az adott angol kopott kelmével, — a fordítás művéhez mintegy irányadóul, mindenekelőtt az Ur ezen reánk hagyott örökségét, az Urimát, melynél ember nem szólott, — nem imádkozott soha bölcsebben, — nem mondom, hogy pogánymódra, sőt azzal ellenkezőleg keresztyéniesen, szépen és magyarosan megszelleztetnénk a portól és a penésztől.

Volt már erről kérdés alakjában szó e lapban máskor is, de egy odavetett felelettel, a nélkül, hogy komolyan feldolgoztatott volna ez a fontos tárgy, be is végeztetett már a kezdettel. Semmi iránt semmi komoly érdeklődés, csak az egymás gyanusítása és az ezzel rokon pszichológus a mi barna kenyérünk. Ime, most is ezen igen-igen fontos kérdésben egy nemesen gondolkodó ügyvéd barátunk riaszt fel az álmunkból, — hogy mi sikerrel? nem alszunk-e el mellette ismétlen? — csak kérdezhetem.

Ebből is lehet látni, hogy mily égető szükségünk van egy központi tudományos és több águ munkakörre. Így, mint vezér nélküli csapat, számot semmiben nem tehetünk, terményeink pedig, mint oldott kéve hullanak szét.

Hogy állunk a bibliafordítással? Megyünk az angol után, kezdjük ott, vagy ott se, a hol ők ezelőtt kétszáz évvel kezdették. De hát jó az, mert azt angol csinálta, — nekünk még csak mukkanni sem szabad az ellen. Pedig szerintem nem jó. Én főelvül tűzném ki a fordításnál a lényegnek a legnagyobb hűséggel való visszaadását és az egyes könyvek, sőt részek tárgyának megfelelőleg a legszebb irodalmi színvonalon álló oktató nyelvezetet.

Nem kell hinni, hogy a mi népünk nem barátja a szépnek és az ujnak. Lehet, hogy régen nem volt, de mióta emancipálva van, nagy fogékonysággal bir mindazokhoz. És az, ezen óriásilag mindent ujitó korban nem is lehet másképen. De mi az ő szép iránti érzékét elismerni nem akarva, keresve-kerestük a neki nyújtott dolgozatokban csaknem a pongyolaságig vitt népies stylt. Különösen áll ez a nép számára irt prózai olvasmányokról, melyek telvék a „bátyám uram, hallja kend komám“ stb. kifejezéssel, melyeket aztán talán azért is, hogy mintegy restelkedve magára ismer benne, a mi népünk nem szeret olvasgatni. Aztán hogy merjük azt mondani, hogy a biblia csupán csak a népnek való? Nem közkincse-e az a keresztyénségnek? Szép nyelven írva, sokan élvezettel olvasnák azt a mívelt körökben is, míg az öreg Károli olvasásától csömört kap a finom gyomor.

Így vagyunk az énekekkel. Dávid irhatott úgy az ókorban, hogy „Dicsérlek Istenek felett“, nekünk ma Isten mentsen ilyen magasabb költészethez tartozó gondolattal élnünk az énekekben.

Lénárd István.

Néhány reflexió a változás ügyében írott cikkekre.

Olvasom én is e lapot szeretve tisztelt lelkészem szivességéből.

Olvasom, a többek közt, nagytiszteletű Segesvári Jó-

zsef ur, „Mizériák. 1. Egyházi év“ című cikkét és — és gondolkozván, gondolkozom rajta.

Mikor változunk?

Igen csodálkozom, hogy többen nem szólottak ezen fontos tárgyhöz, pedig a nagytiszteletű ur nevezett cikke végén ezen felhívás is látható: „szóljanak hozzá azok, kik a dolgot másként tapasztalták“. És helyesen! Így tisztulnak az eszmék. Ő ezen „vérző sebet“ t. i. a változás ügyét, zsinat elé is kívánja terjeszteni.

Nevezett cikk a tavaszi változást őszre kívánja át-tétetni, valószínűleg azon jószándékból, hogy az illető belhivatalnok egyszerre cseppenjen a jóba, holott ez az apostolok utódainál nem igen szokás; ez t. cikkirónak egyéni nézete, azt pedig én kiváltképp tisztetem.

Szerintem azonban nem helyes az őszi változás.

1-ör. Az esős időnél fogva, mely pedig csaknem minden évben, pontosan, be szokott tartani. Ez magában is majdnem elég ok volna az őszi költözés ellen, a mint a sok lim-lommal költözünk máshova és ha egy-két, vagy több napi utra szállit lassu fogatunk, az új állomás határáig, ugyanannyi napos esőt állunk ki magunk és holmiaink. Igaz, hogy máskor is lehet eső, de mégis az őszi időben biztosabb az

2-or. Azon okból, a mint ez most a szomszéd helységek egyikében történt, — ezt itt csak például hozom fel, — egy nőtlen tanító kollegám összeszedvén kevés fizetését — nem tudom, ha talán nem többet is, mint a mi illette volna — azzal, körülbelől csak a kapufélfától, búcsút vett. De ez, talán fogják mondani, csekélység; minden pályán megtörténhetnek ilyenek. Hanem azért egy szálfá még nem erdő és az egész a részért még el nem ítéhető; azonban — szerintem — az őszi változással és az egyszerre való jövedelembe üléssel, nagy alkalom adatnék hasonló esetek ismétlődésére, ha a most ősszel odament belhivatalnoknak, — tisztelet a többségnek, — természetes, hogy csak egyes esetek fordulhatnak elő, — tehát ha az új embernek, egyszerre kezébe adnák a falukon az évente egyszer adni szokott gabonailletményeket és földterményeket, azt egyszerre, van olyan ember, el is költetheti.

Azon érv tehát, hogy a mostani tavaszi változás mellett, tavasztól-őszig, nem kapván fizetést a belhivatalnok, adósságba kénytelen magát verni, melyet sohasem nyög ki, „még ha jobb egyházba megy is“, magától elesik, ha az alább következőket figyelembe vesszük, nevezetesen: az adósságcsinálás mégis csak egy kicsit nehezebb dolog, — kivált új helyen, — mint a készletnek elverése, mert hitelző nehezebben akad, mint vevő és a ki annyi adósságot képes csinálni, hogy még a jobb egyházban sem tud belőle kibontakozni, az az ember képes lehet arra is, — hogy ha rögtön az egyházba menetelekor, kezébe adnák az egész készletet, — azt egészen el is verje s akkor újra megint előtte áll az — adósságcsinálás. Akkor aztán nem marad egyéb érv az ősszel való költözés mellett, mint az, hogy:

„Egy-két napi dinom-dánom,
Holtig tartó szánom-bánom.“

Természetes, hogy ez csak arra áll, a ki tulságos nagyon szeret adósságot csinálni és hitelből élni és daczára annak, hogy az ilyen ember hitelből él, a megszaporodott családtagok adósságát még nagyobbra nevelik.

Az ősszel jövő belhivatalnoknak veteményét tavasz-

tól őszig, senki sem tartozván gondozni, sem pedig egyszerűen kezébe adni nem lehetvén; sem pedig, hol az átadásig tartani lehetne, falun hely nem lévén: az őszi változás nem kivihető.

3-or. Azért sem vihető ki, mert a mostani körülmények mellett a behivatalnok gazdálkodni kénytelen s vegyük fel, hogy van őszszel, midőn betakarít pl. vagy 30 szekér szénaszalmája, — mert ha gazdálkodik, senki sem gazdálkodhatik másnak, vagyis az ő őszi utódjának kötelességszerűen, vagyis kénytelenségből; ha pedig magának gazdálkodik, akkor csakugyan nem kaphat egy summát az ő őszi utódja s akkor csaknem ott vagyunk, a hol a tavaszi változással s akkor megmarad „a vérző seb“, különben is, ha a változás csak a „Varietas delectat“ elvéből s nem egyéb netaláni kénytelenségből származik, akkor jobb felhagyni vele, — tehát van az őszszel költözködni akarónak vagy 30 szekér szalmaszénája, vagy 20 szekér krumpli, 5 szekér tengeri, nem tudom mennyi répa, esetleg több szekér tűzifa, vagy 20 szekér butor s lim-lom, akkor a költöztetés megtart tavaszig s így csakugyan tavasz lesz a költöztetés idejének, ha csak legalább a vége is. Vagy ha messzire költözik, akkor mindezen terményeket adja el őszszel fele áron s a hova megy, ott vegye meg két áron, mert őszszel, ha kínáljuk, minden olcsó, ellenben ha venni kell, — mert azok nélkül el nem lehetünk, — az új helyen már drágán jutunk mindenhez.

Természetes, hogy mindezek nem fordulnának elő, ha a behivatalnok negyedévi részletekben, készpénzfizetést kapna. De továbbá már tavasszal csaknem kifogyunk a keresetből s a nyomoruság jobb egyházra emlékeztet s ekkor a házi butoron kívül, alig van egyéb költöztetni való. De a többi közt már én is jártam, hogy egy kénytelenségből eltávozott elődöm haragjában a boglyakemenczét beverte, már most tessék elképzelni, milyen kellemetlen őszszel, zárt ajtó mellett boglyakemenczét készítenni!

Most majd mindenütt tavasszal van a változás és én nem is látom be, miért volna „a legszerencsétlenebb időpont“, a tavasz pompájában változni, mert az őszi esős és komor, a tél pedig hideg, még új egyházat sem tudja oly hamar az új behivatalnok ilyen időben megszeretni, mint a tavasz derűjében.

A mi pedig az adózás, utólagosan közbeszurt érvét illeti: tavasszal változván, január, február, márczius hónapokra nem tudják, ki fizesse az adót; ez épen úgy áll az őszi költözés ellen is, mert ha szeptember hóban történék a változás, akkor ismét nem tudhatjuk, ki fizesse az adót szept., okt., nov. és decz. hónapokra? Erre talán azt mondják, hogy szept.—decz. hónapokra könnyebben ki lehet számítani, mint jan.—ápr. évnegyedre, én pedig ellenkezőleg állítom, hogy egy évnegyedre könnyebben kiszámítható, sőt, ha kell, az év minden napjára ki lehet számítani. Szerintem ki meddig és hol lakik, az, ott és addig fizesse az adót, mert a ki nem ott lakott, az csakugyan nem fizethet másért, különben pedig legjobb lenne, ha mindig előre ki lenne fizetve az adó; akkor nem lenne „4 egyházban is, baj az adófizetés ellen.“

Én tisztelem azon igyekezetet, mely a bajokat orvosolni akarja és én csak az ügyhöz kívántam szólni és semmiképen nem kívánok egyént provokálni s ezt végül azért kívánom kijelenteni, mert nagyon megijedtem az őszi válto-

zástól, mivel van néhány szekér szalmaszénám, a mit messzire vinni nem érdemes, de azért a mit mégis elprédálni nem szeretnék.

Írásbeli járatlanságomért mindenektől elnézést kérek.
Laskod.

Fikkel Gyula.

Az esperesi hivatal méltánylása.

Nem akarok a L. Ö. barátom domesztikai segélyezésére visszatérni, nagyon keserűvé lett az, de épen az ő esete ösztönzött arra, hogy az esperesi díjazás ügyében a nyilvánosság előtt szót emeljek.

Volt idő, midőn egy esperesi hivatal betöltésénél a mérleg egyik felébe az érdem megtiszteltetése, a másikba a teher viselésének kötelessége tétetett, — s akkor még a mérleg két serpenyője sulyegyenben állott. Ma már a ki espereseink sok águ és előre kiszámíthatatlan hivatalos teendőit ismeri, arról győződik meg, hogy a megtiszteltetés rendkívüli áldozatot követel egy időben, mint fáradságban s a kötelesség mérlege hasonlíthatatlan tulsúlylával van megterhelve.

Tekintetbe véve azt, hogy az esperesek tenyleges lelkesek s pedig az inkább népesebb egyházakban — és így e téren is elég terhes hivatali teendőkkel vannak elfoglalva; figyelembe véve, hogy, mint rendesen családapáknak is sok gondjaik, aggodalmaik és küzdelmeik vannak: kérdésbe kell tennünk, hogy a mai időben miként végezhetik az esperesi hivatalnak egy egyén munkásságát kizárólag igénylő sokféle teendőit? Közigazgatás, tanügy, közalap, gyűlések, egyházlátogatások temérdek bajai, munkái, az ő hivatalánál koncentrálnak; évenként 8—900 szám alatti hivatalos leveleit, intézkedéseit látjuk; kétszer egyházmegyei, kétszer egyházkerületi gyűlésen kell megjelenie évenként: csudálnunk kell, miként bírják a nagy munkát!

Minden hű munkás méltó az illő jutalomra! De van-e illő jutalmazása espereseinknek? Nagyon jól tudom, hogy alap hiányában nincsenek tisztességesen díjazva; nem is tudom reményleni, hogy szegénységünkben valaha kellő arányba hozhassuk az esperesi munkát és annak jutalmát; nem is akarom indítványozni azt, hogy egyházainknak most is sok helyt zugolódással hordozott terhét nehezsük, — hiszen a kik köztük élünk, ismerjük, mily harcztot kell folytatnunk ama paizsos férfiu, a szegénység ellen: hanem ily helyzetünkben is kivihetőnek, az esperesi hivatal viselőik tartozott méltánylásának véleményezem azt, hogy minden egyházmegyében az esperesi díjazás — utazási és napi díjakon kívül — legalább 400 frt évi általánosan állapítottassék meg, hogy ez által lehetővé tétessék egy, a hivatalos teherben osztozó káplán tartása. Természetesen a melyik egyházmegye teheti, — mint tudom, van is, a melyik teszi, — önmagát dicséri meg, ha nagyobb mértékben méltányolja és díjazza az esperesi hivatal érdemeit és terhes munkásságát.

Részemről e kérdést az egyházmegyék elodázhatatlan azon teendői közé sorozom, melyek közeljövőben megoldást igényelnek és egyáltalában nem pártolom a felső-szabolcsi egyházmegye azon közelebbi eljárását, midőn a domesztikai pénztár segélyét kérte olyan célra, a melyet úgy önmaga, mint esperese iránti kötelessége lett volna saját erejéből

eszközölni. — A mint a közvélemény megmutatta, az ilyen méltánylásnak — keserű utóíze van.

S—s.

Emberbaráti szeretetből.

Minden magasztos eszme, — csak legyen megpendítője, — visszhangra talál a nemesen gondolkozó és érző szívekben. És ha a megpendítőben van kitartó, lelkes erő annak megvalósítására, meg is termi áldott gyümölcsét. Ha fáradságot nem ismerő buzgósággal munkál azon, hogy az általa megpendített és már visszhangra is talált eszme el ne nemuljon, hanem testet öltson magára, ekkor bizonyára nem fog elmaradni a remélve óhajtott siker sem.

Mutatja ezt a községünkben legközelebb történt s említésre méltó következő esemény.

A helybeli izraelita fiatal tanítóval, Weinberger Józeffel iskolai dolgokról beszélgetvén, a többek közt szóba jött az is, hogy miként kellene az iskoláinkba járó szegény és árvagyermek téli ruhával ellátásáról gondoskodni oly módon, hogy e gyermekek ruhátlanságuk miatt az iskolától távol maradni ne kénytelenítenessenek.

De hogy és miként fogjunk ezen tervünk kiviteléhez, midőn kész alappal nem rendelkezünk?!

Teremtsünk reá alapot! De honnan és miből?

Ez volt a főkérdés! Erre is megkaptuk a kellő feleletet. Gondolánk ugyanis, hogy nemes eszménk pártolókra fog találni a szépért és jóért lelkesülni tudó nemes keblű emberbarátoknál.

Elindultunk tehát — Istenben való bizodalommal s jó reménységgel — alapot gyűjteni. Személyesen felkerestük a helységünkben lakó földbirtokosokat és a középrendűeket, kifejtve előttök a czél magasztos voltát — adakozásra hívtuk fel, szívélyes tisztelettel kérvén őket, hogy e szent czélra szives adományait meghozni kegyeskedjenek.

Es kérelmünk esdő szava nem volt pusztában kiáltó szó, — mint a következmény is megbizonyította; mert eszménk testet öltött magára, a mennyiben a fentemlített czélra 50 frt 60 kr gyűlt össze.

Volt tehát már alap, miből tervünket végrehajthattuk. Hogy miként feleltünk meg e tekintetben feladatunknak, hadd beszéljen helyettünk maga az elért eredmény!

Hat pár czizmát, 2 pár téli cipőt, 9 darab ujjast, 4 téli, 6 nyakkendőt és 3 pár fehérműt osztottunk ki aránylagosan a két iskolába járó (ev. ref. és izr.) szegény és árvagyermek között. Velök együtt mi is boldogoknak éreztük magunkat, midőn láttuk szemök és ajkuk édes mosolyát, az arczukon visszatükröződő öröm vonásait. És e gyermekek ártatlan örömei által gazdagon kárpótolva éreztük magunkat az ő érdekekben tett szives fáradozásainkért.

És ezzel — e helyen is hálás köszönetet mondva a nemes szívű adakozóknak, kik eszménk megvalósítását lehetővé tették kegyes adományokkal, — letehetném tollamat. De mielőtt még bezárnám soraimat, hadd legyen szabad kifejezést adnom azon reményemnek, hogy azon egyházak t. lelkészei és tanítói, hol ez ideig e tekintetben nem tettek semmi intézkedést, — felfogva és megértve e czél fenséges voltát, — igyekezni fognak oda hatni, hogy a sze-

gény és árvagyermek iskoláztatása ez uton is előmozdítassék. Tegyenek kísérletet erre nézve a t. lelkész és tanító urak, hiszem, hogy siker fogja koronázni szives fáradozásukat; mert minden nemes eszme pártolókra talál az emberiség jobbjai között. Azt mondja Urunk! „A ki egygyel a szegények közül jót teszen, velem teszi azt; azért próbáljunk meg mindeneket és a mi jó, tartsuk meg azt.“

Vajha igénytelen felszólalásom meghallgattatásra találna, hogy ez uton is igyekeznének mindenek, ha csak némi részben is segíteni a szegény gyermekek szellemi és anyagi nyomorán! Adja a jó Isten, hogy így legyen!

Kötaj, 1886. nov. 25.

Hatvani Pál,
ev. ref. segédlelkész.

K ü l f ö l d.

Levél az utrechti theologiai fakultás köréből.

Szívem szerint cselekszem, midőn először is a legszivesebben üdvözlöm a távolból a lelki anyát: magyar református egyházamat, valamint bölcsőmet: édes hazámat, — kívánván, kérvén reájok az ég minden áldását! Üdvözlöm közelebről ügybuzgó tanáraival, oszlopaival és lelkes ifjúságával ama főiskolát, honnan oly sok ifju vitte ki már magával a tiszta tudomány fáklóját, hogy világánál megfussa földi pályáját, boldogítására az egyháznak és a hazának, dicsőségére pedig az édes anyának. Elhagyja a gyermek édes anyját, ha erősödnek az ő lábai, de csak azért, hogy tehetsége szerint növekedvén — majd annak öröme, gyámola lehessen és hogy világosodván világolhasson, erősödven erősíthessen. Így jó el az ifju, a theologus hazájától, egyházától, remélvén, hogy annak kegyelméből, a ki őt ily czélből kivezérli, elébb megy az ismeretben, szilárdul a tiszta hitben, mely megerősít az erőtlenségből is, bátorít, vezérel, éltet, idvezít. Istennek legyen hála, ki engem ily hittel, reménnyel (a nagy) Dr. Böhl hallgatása után a theológiát oly szépen s gazdagon művelő Hollandiában a „SOLIVSTITIAE ILLVSTRA NOS“ szép jelszavu utrechti egyetemre hozott, mely a mult augusztus hóban immár 250 éves dicső fennállásának évfordulóját ünneplé. Theologiai fakultása feltűnően látogatottabb a többi holland theológiáknál, annyira, hogy ezekben összesen, még pedig különböző felekezetinkből, csak félannyi a theologusok száma, mint az egy Utrechtben. Ennek oka csaknem teljesen érthető, ha ösmerjük jeles tanáraival, hallgatóival az itteni theologiai fakultást, melyről én ez alkalommal különösebben kívánok valamit szólani.

A hollandi theologiai fakultások között az utrechti általában véve közvetítő szerepet visz, de, mint látni fogjuk, Hollandia legkitűnőbb papjait neveli. Tanárai között Cramer, Cannegieter, mint az egyház, — a dogmák történetének és a ker. hittannak előadói, szabad állásponton állanak ugyan, de azért a valódi theologusban csak olajat öntenek a Krisztus iránti szeretet tüzeire előadásaiknál és élesítik annál a hitnek fegyverét, melylyel diadalmasan harcolhatja meg szent hivatásu életét. Erősíti a theologust tiszta hitében a mély tudomány, emelkedett gondolkozásu, de modern bölcsész, G. Opzoomer is, még pedig megragadó felolvasásai és barátságos

magánbeszélgetései közben egyaránt. Igen nagyra becsüli és szereti ő a leendő lelkipásztornak azt, ha az bővebb ismeret mellett rendíthetlen ama hitben, melylyel egyedül lehet jó lelkiismerettel hirdetni az ígét, — vezetni egy gyülekezetet közelebb-közelebb a tökéletességhez — az Urhoz, az idvességhez. Szerinte: legyen a leendő ígéhirdető theológus egészen hívő — és ne ingadozzék! A nagy hírű régi bölcsész érdeklődéssel emlékezik volt derék magyar hallgatóiról, kiknek ő, mint most is, mindig szives vendéglője s barátja volt. Az említettekkel szemben a szentírás szilárd alapján állanak, mint theológusok Valetón és Doedes, az Isten ígérének mint olyannak magyarázói, valamint H. Lamers az egyetemes vallástörténet s a ker. morál hivatott, kedvelt olvasója. Különösebben kiemelendő ezek közül mindenestre a derék Valéon, ki a legfontosabb, az ószövetségi tárgyak tudományosan vallásos, lelkes, lekötő előadásával behatol a hallgatóság szívéig s ott a legnagyobb érdeklődést, szeretetet költi maga és a mi fő: a kérdéses tárgy iránt. Az ifjúságnál talán még jobban szereti őt a városi református nép, mely előtt ő, a derék lelkészek mellett a leghatásosabb beszédeket szokta tartani. Nem ide tartozik, de jellemzi őt, hogy vallásos lelkétől indítatva, minden héten felkeresi a szegényebb munkások hajlékait: bibliával kezében s táplálja a körülte csoportosuló lelkeket az életnek kenyerével. Karöltve munkálkodik ő, mint exegeta Utrecht régibb, ismertebb derék hittanárával Doedessel, a ki az újszövetség egyik legkitűnőbb és leghívebb exegetája. Gyakori kritizálásával míg egyfelől komoly dolgokat ismertet, másfelől az épen az által beszótt epizódjainak fűszerével — előadásait kedvessé, élvezhetővé, hasznossá teszi minden ajku hallgatóira nézve. Ő vele hallgatói személyesen is érintkeznek meghatározott barátságos estélyeken, a mi, kétségtelen, az őt megértő theológusoknak nagy hasznára van. A magyar és német theológusok segélyezésére fordított Bernard-féle (125 éves) stipendiumot ő kezeli a megállapított statutumok szerint. Nem halgathatom el, hogy Hollandia e kitűnő hív exegesis tanára jövőre bevégzi eredménydus tényleges tanárkodását, betöltvén akkor élte 70-ik évét, mely itt a tényleges tanárkodásnak határideje. A gyakorlati theologia korán elhunyt tanára „L a s o n d e r“ helyébe van Leeuwen lelkész választott meg, ki az említett tanárok szerint, igen fontos székében igen szép reményekre jogosít.

A mi már a theológus ifjakat illeti, ezek két csoportot képeznek: egyik a külföldi magyar (4*) és német hallgatóság kis csapata, a másik a theológiát itt végző hollandok csoportja. Mindkettő dicséretes szorgalmat, buzgóságot fejt ki általában a tudomány, de különösen a theologia művelésében. A magyar és német theológusoknak, úgy mint a különféle alapítványon levő hollandoknak van hittanszaki önképző körök, hol dolgoznak és bírálnak ily kérdések felett: „János evangéliomának eredetisége.“ „Jézus büntetlen volta.“ „A feltámadásról a szentírás szerint“ etc. Hetenként tartanak bibliai estéket énekléssel és imádkozással. A hollandoknak vannak külön tudományos és irodalmi önképző köreik. Lelkészi gyakorlatokra van templomi helyiségük. A külföldi magyar és német, leginkább kandidátu-

*) A 4 közül 2 a n.-enyedi, 1 a debreczeni, 1 a pápai ref. theol. akadémia növendéke.

soknak van rendes kimutatott templomjok (régebben volt „magyar templom“ is), hol vasárnaponként rendes istentiszteletet tartanak, sorban predikálván. E templomban a „Reformáció emléknapiját“ szép közönség mellett ünnepeleztük meg, theologiai együletünk s vallásos énekkörünk közreműködésével. Mindez hittanhallgatói szellemre s vallásosságra mutat, de ezeket szebb, tökéletesebb alakban látjuk uralkodni a kegyes lelkész „Dijk“ alapítványán levő, mintául szolgáló holland theológusok között. Ezek az alapító intézkedése szerint 1867 óta két alkalmasan berendezett épületben laknak, élnek, munkálkodnak valami harminczan. Hogy mennyire szemök előtt tartják ez intést: „Ora et labora!“ kiténik abból, hogy felkeléskor, lefekvéskor, tudományos, vallásos foglalkozásuk, közös étkezések előtt és után: énekelnek, könyörögnek és hálákat adnak. Kérdezzük intézetbeli törvényeiket: az evangéliomra, a szentírásra mutatnak, melyből több mondat ékesíti az ő lakásuk falait. Kérdezősködünk felügyelőjük után, a mi felügyelőnkre, a mi pástornokra, fejünkre: az Urra mutatnak! Bennök él a reménység, lángol a szeretet, megtestesül a vallás, melynek ők, mint a példák bizonyítják, leghivatottabb, az „Ur“-ban legboldogabb s a legboldogítottabb hirdetői lesznek Hollandiában! Vallásos, tudományos működésök s a belmisszió terén sem csekély segédkezések mellett, eleget tesznek ők az ifjui kedély kívánalmainak is; zene- és énekkörükből itélve, foglalkoznak mindazzal, a mi vallásos lélekhez, theologushoz illő. Meleg köreikbe, egyleteikbe keresztényi szeretettel fogadnak ők minden hozzájuk hasonló theologust. Mint ezekből látjuk, úgy a fakultáson, a gazdag könyvtár és olvasda használatában, mint az ifjúsági egyletekben szép, változatos tér nyílik a theológus előtt minden szükséges ismeretei gyarapítására, a mit hasznosíthat is, ha szem előtt tartja az apostol eme szavait: „Mindeneket megvizsgáljatok, a mi jó azt megtartsátok“!

Általában véve a holland theologia a némettől kissé befolyásolt, de mégis sajátos szép fejlődése, fejlesztőivel, harczoaival; továbbá a lelkek boldogítására irányuló belmissziói üdvös, sokoldalú működések itt s az egész kis Hollandiában; valamint a külmisszió oly érdekes tárgyak, hogy részletesebb ismertetést érdemelnének. Ha már mindezen ritka vallásos működésekről, intézkedésekről arra vetünk csak egy pillantást is itt, a mire mindez irányul: e kis holland nép életére, — ott azt az igazságot látjuk bebizonyítva, hogy csak a felvilágosult és vallásos nép lehet valóban szabad és igazán boldog! De nem untatom már szeretett olvasóimat tovább, különben is már olyanok jönének tollam alá, melyekről, ha Isten segít, megpróbálok majd máskor külön szólni.

Utrecht, 1886. november.

Dávid Gyula.

Egy vitás ügyhöz.

M. J. L. Ö. esperes ur válaszát olvasván, viszonzólag küldött be arra és sürgősen kéri annak kiadását, hivatkozván arra, hogy neki, mint felperesnek joga van még egyszer szólni. Mi már néhány cikket visszaküldtünk, mely ez ügyben érkezett be lapunkhoz s ez utóbbinak is csak lényegét közöljük, hogy tovább ne mérgesedjék ezen odiosus

ügy. A levélből a következő passusokat bocsátjuk közzé: „Azok a titulusok, cognomenek, milyenek: „malitia“, „orgyilkos“, „Kainlélek“ szépségesen elmaradhattak volna az esperes ur leveléből annál is inkább, mivel az én irányom ilyenfélektől nem dagályoskodott. Hát nekem ezeket visszatorolni sem szándékom, sem szavam nincs, egyszerűen visszautasítom.

L. Ö. urat „a könnyelmű gazdák állandó kritikus helyzete“ is sértette; pedig én azt egész általánosságban mondtam, ha mégis magára értette, nincs ellene kifogásom.

Különben az egész ügynek nem az a veleje: ki? mikor? miért járt Budapesten? — hanem ez: ref. egyházunk van-e ma abban a helyzetben, hogy a nyiregyházi lelkészt — ki Debreczen meghívását nem fogadta el — annyi szegény, nyomorral küzdő kartársunk, rendezetlen árva-ügyünk előtt — segíthessen?! Nem félek a jók ítéletétől és azt mondom: nincs. Vegye magának esperes ur egyszer azt a fáradságot, mikor hivatalos szobájában a nyiregyházi szegénység felett tépelődik, hogy tekintsen be megyéje sok nádfedelű, talán padlózatlan lelkészlakaiba, onnan excelsior Erdély — Máramarosba — legalább gondolatban; — kóstolja meg ott a jó étvágygyal költött tengeri vagy barna kenyeret, aztán visszatérve, tegye szívére kezét s kérdezze meg magától, hogy vajjon belenyugodhatik és elfogadhatja-e egyházmegyéjének, bár a legjobb akaratból származott azon ajánlatát, hogy ő a közalapból annyiak hátrányával segíthetessék?!

Különfélék.

Tisztelt előfizetőinkhez. Az előfizetési díjak hátráléka, a 6 évről jelentékeny összegre felszorodván, a kiadó hivatal azokról, a mint jeleztük volt, a legközelebbi napokban a kimutatást az illetőkhöz megküldendi. Felelős szerkesztő megvalván e lap vezetésétől, kötelessége a kiadási költségeket tisztába hozni s azokat letörleszteni, a mi pedig csak úgy történhetik, ha a hátrálékok befizettetnek. Bizalommal kérjük azért tisztelt előfizetőinket, ne terheltessenek e megajánlott kötelezettségöknél eleget tenni; ne hogy még anyagi veszteséggel és reá fizetéssel kelljen a szerkesztőknek a 6 évi ciklust berekeszteni. A jövő évtől kezdve az anyagi ügyek a múlt évektől egészen függetlenül kezeltetvén, a lefolyt 6 évre nézve végszámadást kell készítenünk. A szerkesztőség.

Debreczeni főiskola. A hittanszaki önképző társulat által évenként tartatni szokott vitaülés folyó évben deczember hó 11-én tartatott meg. A vitára kitűzött kérdésnek: „Protestáns szempontból megengedhető-e, hogy a nemzet mártyrjai és elhunyt nagyjai emlékére ünnepélyes istentisz-

teletek tartassanak templomainkban?“ — igenleges oldalát Tóth József 3. th., nemleges oldalát Nagy Gyula 3. th. vitatták. Az igenleges oldalt vitató történelmi, hittani, vallás-erkölcsi, felekezeti és nemzetiségi szempontból ítélte megengedhetőnek. A nemleges oldalt vitató, kimutatván, hogy ellenkezik 1) a ker. istentisztelet fogalmával, 2) a templom rendeltetésével, 3) nem igazolható a ker. egyház, különösen pedig a prot. egyháztörténelemből, 4) ellenkezik symbolikus könyveink és a szentírásnak tanításával, megengedhetőnek nem tartja. A gyűlés a nemleges oldalt vitató álláspontját fogadta el 37 szavazattal 3 ellenében. — F. hó 16-án kezdődött főiskolánkban a pót-érettségi vizsgálat. 16—20-ig írásbeli, 21-én szóbeli vizsga fog tartatni. Egy növendék teljes érettségi vizsgát, hat pedig egy-egy tantárgyból pótvizsgát fog tenni. A vizsgáló bizottság elnöke Tóth Sámuel, a kormány képviselője Békési Gyula tankerületi főigazgató.

Imre Sándor kitüntetése. Királyunk ő Felsége dr. Imre Sándornak, a kolozsvári tud. egyetem közelebből nyugdíjazott tudós tanárának, ki egykor a debreczeni főiskolában is tanárkodott, a tudományos művelődés érdekében hosszas szolgálata alatt kifejtett kiváló működése elismerésül, a harmadosztályú vaskoronarendet adományozta. A jeles tudós megérdemelt kitüntetéséhez őszintén gratulálunk.

Erdélyi közművelődési egyesület. Politikai lapokból olvassuk, hogy az erdélyi ref. püspök emlékiratot intézett az erdélyi közm. egyesület választmányához, melyszerint a ref. egyházkerület hajlandó egyszerre 150,000 frtot fordítani az egylet által kijelölendő fontos egyháziskolai czélokra, mely összeg 30 év alatt törlesztetnék. A gyűlés a Szász Domokos ref. püspök által tett ezen ajánlatot nagy lelkesedéssel fogadta el és elhatározta, hogy hasonló támogatás ki eszközzésére küldöttség által meg fogja kérni a katolikus és unitárius püspököket, valamint a lutheránus magyar esperességet. Biztosan reménylik, hogy ez egyházak a kért támogatást szintén megadják, mely esetben az első erd. közművelődési egyesület 250,000 frtot lesz képes az érintett czélokra fordítani.

Megjelent. 1. A magyarországi evang. reformált egyház egyetemes konventjének jegyzőkönyve. Pápa, 1886. október 18—24. napjain. Kiadta Tóth Sámuel, konventi jegyző. Debreczen, nyomtatott a város könyvnyomdájában. 2. Dobos János egyházi beszédeinek 4-ik kötete, mely részben különféle kutforrások nyomán halotti beszédeket tartalmaz. Bolti ára 1 frt 80 kr. Jövő év elején ismertetni fogjuk. 3. A „Téli Ujság“ második száma Könyves Tóth Mihály kitünően talált arczképén, hü jellemzésén s a fia által, 50 éves jubileumán mondott szép költeményen kívül folytatja az „Emlékezzünk régiokról“ című költeményt; Kolosy Elvirától közli a 130-ik zsoltárt; „Arany mondások“ cím alatt új cikksorozatot kezd meg; vegyes közleményei érdekesek; tárczában „A hitehagyott“ címmel egy igen jól irt, érdekesnek ígérkező, népies nyelvű elbeszélés kezdődik. E valóban jól szerkesztett néplapot ajánljuk megérdemlett figyelembe.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**